

Maranathakerk 24 feb 2019 7^e zondag na Epifanie

Genesis 45:1-15 Lucas 6:27-38

Gemeente van Jezus Christus,

zelfs Sint Maarten deed het niet. Toen hij, in de winter, een kleumende bedelaar zag, nam hij zijn zwaard, deelde zijn rode romeinse officiersmantel in tweeën en gaf de helft aan de bedelaar. De andere helft hield hij zelf, en ook zijn hemd hield hij aan.

Dat is nuchtere naastenliefde. Het helpt niet als hij mijn héle mantel krijgt en ik vries daarna van mijn paard. Een andere verklaring is, dat slechts de helft van zijn officiersmantel zijn eigendom was. De andere helft was bezit van de Romeinse staat. Je kunt niet weggeven wat van een ander is. Hoe dan ook: er is over nagedacht.

Sint Maarten is beschermheilige van de stad Utrecht, en in het wapen van de stad is dit moment vastgelegd. Het wapen is heel eenvoudig: een rood en een wit vlak. Het rood is zijn halve mantel aan de ene kant, en het wit, aan de andere kant, is zijn hemd dat er onderuit komt.

Met deze nuchtere, behoedzame liefde kun je een eind komen. Je kunt er, in de vierde eeuw na Christus, bisschop mee worden van de franse stad Tours, en uiteindelijk een van de meest bekende en geliefde heiligen van de kerk.

Die mantel is één ding, maar er staat zoveel meer in de evangelielezing van vandaag. Heb je vijanden lief. Vergelijk dat eens met de psalmen. Een liedboek vol klacht over wat mensen je aandoen. Vorige week zongen we Psalm 140, vanuit het boek Esther, vanuit de nood van een heel volk dat dreigt te worden uitgeroeid. De psalmen weten van vijanden. En niet het mooiste van het mooiste brengt het menselijk brein dan voort: de psalmen dromen van genoegdoening die uiteindelijk zal komen, van het oordeel dat die vijanden niet zal ontgaan. Heb je vijanden lief? Je moet goed zoeken in de psalmen wil je daar iets van vinden.

Met reden. Er gaan dingen niet goed tussen mensen. In de grote verhoudingen, tussen landen en volken, en bevolkingsgroepen. In de kleinere verhoudingen. Ieder van ons, heeft daar, meer of minder, mee te maken. Familie, vrienden, soms zien we hen jaren niet meer, misschien wel nooit meer, er is iets mis gegaan, soms weet je waar het over gaat, vaak ook helemaal niet. Broers en zusters, ouders, kinderen, vrienden, burens, collega's. De lijst is lang, de geschiedenis bitter.

Heb je vijanden lief. Dat gaat niet zomaar. Echt niet. Niet vanzelf. Ook in deze reeks van ondoenlijke opdrachten wordt het bestaan van vijandschap, van onderling kwaad, genoemd, erkend: de daden, de gezindheid, de woorden, de vijandschap, het tergen en

uitdagen, het beledigen, zwartmaken en kleineren, het nemen wat je niet toekomt: het wordt allemaal genoemd. Eén ding echter gebeurt niet. Er wordt hier niet met ons klágen ingestemd, over wat anderen doen. Zelfs als ze die naam verdienen: vijanden. Hier wordt gezegd: wat je ook kan vertellen over anderen: het gaat over jóu, jij wordt aangesproken. Je voelt de woede opkomen, de verontwaardiging: ja, maar. Er wordt niet in meegegaan. Gewoon niet. Slaat iemand je op de wang, om je uit te dagen tot een gevecht: ga er niet op in, stap uit die spiraal. Wil iemand je mantel, geef hem ook je hemd, en loop daarna dus over straat in je onderbroek.

Zelfs Sint Maarten deed het niet, niet zo radicaal. En die vijanden, moet ik ze ook nog aardig vinden? Vragen en bezwaren. Dan toch maar kiezen voor een beetje minder radicaal? We voelen dat het niet zomaar lukt om snel de toepassing te vinden van deze regels, er is niet een snel antwoord op de vraag: wat kunnen we er mee.

Laten we het anders doen, een stapje terug, eerst loslaten, dit gedeelte op een afstandje bekijken, dan zien we het grotere geheel. Deze woorden worden gesproken in het kader van een moment waarvan er maar zeer weinige zijn in het Evangelie van Lucas. Dat moment zien we, iets voor onze lezing, in het twaalfde vers, daar zijn de volgende woorden geschreven:

‘En het geschiedde in die dagen, dat Hij, Jezus, uitging naar de berg om te bidden. En Hij was daar, Hij doorwaakte de nacht in gebed met God, en toen het dag geworden was riep Hij zijn leerlingen en uit hen koos Hij er twaalf’.

Gemeentestichting, met een basis van 12 krachtige mensen en een nieuwe bron om vanuit te leven. 12 broeders aan elkaar gegeven, om het met elkaar uit te houden, en een bron van zegen te worden voor vele anderen.

In het evangelie van Lucas gaat aan elke nieuwe beweging het gebed van Jezus vooraf. Zijn doop, zijn verheerlijking, de eerste keer dat hij van zijn komend lijden en sterven spreekt, zijn gevangennamen, en hier dan het moment waarop hij zijn gemeente sticht, ons bijeenbrengt. Dit is wat we zien: Eerst zoekt hij de eenzaamheid, het gebed, dan pas gaat hij iets doen. Deze momenten van eenzaamheid en gebed zijn scharniermomenten. Nooit vliegt hij er zomaar in, altijd eerst die stap terug uit het gangbare, gewone, maar ook zo dwingende sociale menselijke.

Zouden wij dat dan anders moeten doen? De sleutel tot verstaan van wat Hij zegt, zou die ergens anders kunnen liggen dan in wat Hij zelf doet?

In de kerk hebben we het meestal, graag, over het sociale, over het omzien naar en het omgaan met elkaar. In de kerk moet het warm zijn en het liefst ook gezellig. We verwachten dingen van elkaar. Maar dat is niet het hele verhaal. In de kerk zouden we ook moeten spreken over de eenzaamheid die nodig is voor wie zich werkelijk gaat oefenen in de regels van het rijk waar Jezus ons van leerde bidden: uw Koninkrijk kome.

In dit andere patroon stappen, gaat niet vanzelf. En al helemaal niet vanzelf via het goede gevoel. Vrede sluit je met je vijanden, niet met je vrienden.

Vrede sluit je met de broers die je verkocht hebben

Lang niet altijd vinden broers de kans en de moed en de tijd zich met elkaar te verzoenen. Vaak moeten mensen sterven en loslaten en het kwam niet goed. Het loon, het goede, waar Jezus van spreekt, heeft de neiging uit te blijven. Het is de beloning van de lange duur, het zal je gegeven worden, maar wanneer dan, en hoe dan, en door wie? Misschien pas achter, over, de horizon van ons leven.

Ook daarin ligt eenzaamheid, in de onmacht. Het goede waar je naar verlangt, kan uitblijven. Voor Jezus lag het loon buiten zijn leven. Niets had hij meer op de dag dat hij stierf, zijn kleding is hem afgenomen, en vergeef me de lompe manier van zeggen: hij hangt in zijn lendendoek, zijn onderbroek, aan het kruis en sterft.

Maar het is deze mens, Jezus, die spreekt van een goede, geschudde, aangedrukte en overlopende maat waarmee gemeten wordt, hier buitelt een overvloed aan woorden over de goede maat waarmee elke stap, elke poging om een voet te zetten in deze nieuwe bedeling, gemeten wordt.

Die andere dimensie waar Jezus van spreekt, die van de vrede, die van de verzoening, die waarmee onze samenleving nog niet samenvalt, is ook, en allereerst, de wereld van de overvloed. Genade, het oude woord daarvoor. Wie het aandurft zich daarin te bewegen, stapt in de overtuiging dat apriori jou en mij niets ontbreekt. Ook dat is iets wat je niet kan zien, voor het oog is het een overvloed die nergens op slaat, gezien onze onmacht tot vrede. Het is iets anders, het is uit de angst stappen dat het je niet lukt, dat het nergens toe leidt. Uit de angst dat het nooit goed zal komen tussen mensen.

Lange jaren waren het voor Jozef, voor hij zijn broers weer zag. Waarschijnlijk nooit gedacht dat hij ze weer zou zien. Toen Jozef zijn broers weer zag, viel alles op zijn plaats. God weeft nieuwe draden tussen mensen, en het lijkt erop dat Hij zelfs kans ziet uit het kwade iets nieuws te scheppen. Toen Jozef zijn broers weer zag wist hij: dit gaat

ergens over. Zelfs het kwade wordt gebruikt, het verkopen van je broer, het terechtstellen van een onschuldige. Dat is de hoop waarin wij leven. Het beste, het volmaakte zien we nog niet, maar er zijn momenten waarop er even iets naar ons toe gloort, en we zien, er wordt aan gewerkt. Er klinkt een lach uit de hemel. Het is alsof het kwaad in zijn hemd wordt gezet.

Amen.

Maranathakerk Den Haag, 24 feb 2019, Erika van Gernerden